

Stolpetale: Nestleder Henrik Asheim, om hvordan vi skal få flere i jobb

Gode venner, kjære landsmøte.

Å ha dårlig tid om morgenen.

At noen ringer deg og spør hvor det blir av, fordi det er litt krise om akkurat du ikke er der.

Følelsen av å glede seg til helg eller en velfortjent ferie.

Det er noe helt eget hvis dere tenker litt over det.

Det å ha en jobb å gå til, det er mer enn bare at du får lønn inn på konto en gang i måneden. Det er opplevelsen av at noen har bruk for deg, at du trengs, Og at du har en plass i et arbeidsfellesskap.

Dette er noe flere mennesker må få muligheten til å oppleve. Vi må slutte å snakke om arbeid som en belastning og en plikt. Arbeid er en rettighet vi som samfunn rett og slett gjør for lite for å innfri.

Vi har ikke råd til å fortsette som i dag.

FOR MANGE STÅR UTENFOR ARBEIDSLIVET

Vi Høyre-folk er opptatt av at det offentlige ikke skal sløse med penger. Jeg kunne holdt en egen tale om sløsing med penger denne regjeringen er skyldig i når de bruker hundrevis av millioner på å oppløse fylker og kommuner, gjenåpner lensmannskontorer eller domstolsadministrasjoner samtidig som de kutter i arbeidsmarkedstiltak, investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser eller må øke skattene for folk og bedrifter for å ha råd til alt som ikke er så viktig.

Det er en kjent uenighet i norsk politikk hvordan vi skal bruke de store pengene. Men jeg mener vi i Høyre bør være minst like opptatt av å slutte å sløse med mennesker, som tross alt er den viktigste ressursen vi har.

For det er altfor mange av de som både kan og vil bidra, som vi som samfunn ikke er flinke nok til å gi en sjanse.

Den største velferden vi kan gi folk er en jobb som bidrar til at de kan forsørge seg selv og sine med sin egen lønn, får brukt interessene sine og blir en del av et arbeidsfellesskap.

Tallene bør sette en støkk i oss alle:

9,5 prosent av alle mellom 15 og 29 år står utenfor utdanning, utenfor arbeid og utenfor arbeidsmarkedstiltak.

Vet dere hvor mange enkeltmennesker det er? 96 581. Nesten hundre tusen unge mennesker som har hele livet foran seg opplever at livet er satt på pause.

Totalt står 250 000 mennesker i arbeidsfør alder som IKKE mottar sykepengen, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd utenfor arbeidslivet. Det er selvfølgelig alvorlig for nasjonalregnskapet og for bedriftene som trenger arbeidskraft. Men aller mest er det alvorlig at så mange mennesker tror at det ikke er behov for dem. Det kan ikke vi være bekjente av. For de trengs!

NORSK ARBEIDSLIV MANGLER ARBEIDSKRAFT

Akkurat nå står vi midt oppi det gigantiske paradokset:

Altså står 250 000 mennesker i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet, samtidig som arbeidslivet har behov for 70 000 flere mennesker. Det har blitt 24 000 flere ledige jobber, bare det siste året! Arbeidslivet vårt skriker etter arbeidskraft!

Og mangelen på arbeidskraft med riktig kompetanse har også store konsekvenser for norsk arbeidsliv og norsk konkurransekraft.

Vi har en stolt industrihistorie i Norge. Vannkraften la på mange måter grunnlaget for det moderne velferdssamfunnet vårt. Allerede på 1920-tallet lå vi langt foran USA.

I 1958 skrev Norges Geologiske Undersøkelse i et brev til Utenriksdepartementet at vi kunne se bort fra mulighetene for at det fantes kull, olje eller svovel på norsk sokkel.

Lille julaften, 11 år senere, fant vi likevel Ekofisk som ble et av de største oljefeltene som noen gang er funnet til havs. Resten av historien kjenner vi: en oljerikdom de fleste land bare kan drømme om. Vi har bygget industri, vi har bygget et velferdssamfunn og vi har bygget enorm kompetanse.

Vi hadde riktignok flaks da to jordplater kolliderte og dermed skapte høye fjell. At de fjellene i tillegg fikk snø på seg som smeltet og dermed skapte elver er også flaks.

Det var for så vidt også flaks at en del dinosaurer la seg ned for å dø akkurat utenfor norskekysten for noen millioner år siden.

Men der stopper også flaksen.

Suksessen med å temme vannkraften og med å hente opp olje og gass fra dypt under havbunnen har mye til felles: Kloke politiske beslutninger, et risikovillig næringsliv og nok folk med riktig kompetanse.

Nå melder 65 prosent av NHOs bedrifter at de har et udekket kompetansebehov. Mest alvorlig er mangelen i de to nordligste fylkene.

Vi kommer til å trenge flere mennesker for å utvikle ny teknologi, til å jobbe innenfor pleie og omsorg, vi trenger flere fagarbeidere og vi trenger flere innenfor service og handel, kort sagt: vi trenger at flere jobber.

Løsningene på disse utfordringene er like enkelt å si som det er vanskelig å gjennomføre:

Vi må spleise de ledige jobbene med de ledige menneskene.

LØSNINGENE

Da er det flere ting vi må gjøre!

I februar møtte jeg Yngvild hos Kirkens Bymisjon i Bergen sammen med vår fantastiske ordfører kandidat, Marit.

«Første dag på jobb kledde jeg meg skikkelig konservativt» fortalte hun og lo litt av seg selv. Yngvild har angst og depresjon, har gått på arbeidsavklaringspenger og vært på arbeidsforberedende trening i bedrift. Det gikk ikke i lengden. Men da hun kom inn på Krohnhagen kafé som drives av Kirkens bymisjon så kom hun hjem. Nå jobber hun to dager på sykkelverkstedet til Kirkens bymisjon og en dag i kafeen. Penger får hun fortsatt fra NAV, men kan likevel ta del i arbeidsfellesskapet.

Og jeg syns Yngvild sa det så godt:

Jeg har lyst til å jobbe så mye jeg klarer. Jeg har gått altfor lenge uten arbeid, så nå er det godt å jobbe. Jeg har tro på at alle som har overskudd og ressurser til det, ønsker å jobbe. Det vil de også trives med, så lenge de har en arbeidsform som er tilpasset dem.

Det er dette arbeidsinkludering må handle om. Jeg er enig med Yngvild. Jeg tror også de aller fleste av oss ønsker både å jobbe og bidra. Likevel er Norge på verdenstoppen i andel uføre. For i tillegg til de 250 000 jeg snakket om som ikke er på helse relaterte ytelser så har vi over 360 000 mennesker som er uføretrygdet. Mange av dem hverken kan eller skal jobbe, men det gjelder ikke alle. Flere av dem må også få muligheten til være i aktivitet, faktisk kan det være den beste medisinen de kan få.

Kan det være arbeidslivet selv som gjør at stadig flere skyves ut? Det er egentlig ingenting som tilsier at arbeidslivet i Norge skal være en årsak til økende uførhet. Mer enn ni av ti trives i jobben sin og alt av arbeidslivsforskning viser at folk har fått det bedre på jobb de siste tiårene. Med andre ord er det lite som tyder på at arbeidslivet sykelliggjør oss.

Så hva er det da?

Jeg tror for mange forventer at alle skal passe inn i det samme arbeidslivet. Med en slik forventning så vil vi ikke lykkes med å inkludere flere av de som i dag står et stykke unna jobb.

Vi politikere kan – sammen med arbeidslivet - være med på å åpne dører for flere. Det kan ikke være sånn at enten så er du helt arbeidsfør, eller så er du helt ufør! Alle må få bidra så mye de kan.

For eksempel så foreslo vi i regjering å innføre arbeidsorientert uføretrygd i 2021.

Arbeidsorientert uføretrygd er et spleiselag mellom arbeidsgiver og NAV som vil gjøre det enklere å ansette folk som ikke kan jobbe hundre prosent hele tiden. For det er jo unektelig litt vanskelig for en gradert uføretrygdet å være 100 prosent produktiv mandag, tirsdag og onsdag for så å være 100 prosent ufør torsdag og fredag. Det må være mulig å bli enige om at man kanskje jobber i et litt lavere tempo de dagene du er på jobb, og at det da kanskje også er mulig å være på jobb litt flere dager i uka.

Og her skal regjeringen ha ros. I statsbudsjettet fulgte de opp de forslagene vi hadde fremmet i regjering og la inn penger til en forsøksordning med arbeidsorientert uføretrygd for de under 30, selv om både LO og SV var mot. Det er bra!

Men vi i Høyre vil gå lenger og vi vil følge tettere opp. For at flere skal komme inn i arbeidslivet må vi også bruke mye mer lønnstilskudd slik at flere får den første jobben og dermed også attester og arbeidserfaring på CVen.

Kanskje bør det også være slik at uføre får en ny vurdering etter en viss tid og at man også etter å ha fått innvilget uføretrygd får en oppfølging og tilbud om aktivitet, utdanning og arbeid.

Men da må det også åpnes mer opp fra både offentlige og private arbeidsgivere.

Skal vi lykkes med å få flere i jobb er vi avhengige av at flere av dem også åpner dørene for mennesker som kan og vil jobbe, men som opplever å ikke en gang bli innkalt på intervju. Folk som kanskje har et hull i cv-en, har vært ute av arbeidslivet over lengre tid på grunn av sykdom eller har kommet til Norge fra et annet land og derfor ikke snakket godt norsk.

I regjering forpliktet vi oss til at fem prosent av ansettelse i staten skulle være personer med funksjonsnedsettelse eller hull i cv-en. Nå håper jeg også kommunene følger etter, i alle fall dere kommende Høyre-ordførere som sitter her i dag: At fem prosent av nyansettelse i deres kommune er en person som kanskje har vært utenfor arbeidslivet, men som dere gir en ny sjanse.

Jeg forstår at det kan være utfordrende å ta inn noen som ingen kan "gå god for", eller som kanskje trenger ekstra tilrettelegging. Da må dere huske på at dere også får mye. Dere får en kollega som ønsker å bidra med erfaringer og kanskje litt andre måter å se ting på. Med på kjøpet får dere mer mangfold og et varmere og mer inkluderende arbeidsliv.

KOMPETANSEPÅFYLL

Så vet vi også at arbeidslivet ikke bare trenger folk, men folk med den riktige kompetansen.

Vi har i Norge over 600 000 mennesker i arbeidsfør alder som ikke har vitnemål eller fagbrev. Derfor må vi ha en skolepolitikk som gjør at flest mulig fullfører og består videregående skole. Da er det veldig dumt å gjøre som regjeringen å redusere de faglige kravene til lærerne, fjerne lærerspesialistene og varsle oppmykninger i fraværs grensen.

Men vi må også ha en ny sjanse for de som ikke fullfører for vi vet at et vitnemål eller fagbrev er den viktigste billetten inn i arbeidslivet. Derfor har vi utviklet politikk for en ny videregående skole for voksne hvor man ikke trenger å møte opp i midten av august, og være russ i mai, men enkelt kan starte når man vil og avlegge eksamen når man er klar.

Derfor har vi også hatt en storstilt satsing på mer fleksibel utdanning over hele landet og vi må fortsette å utvikle politikk som gjør at vi får opp videreutdanningstilbud helt opp på universitet og høyskolenivå som er tilpasset voksne, også de som er i jobb.

Men da må også arbeidslivet kobles tettere på utdanningene. Det er de som mangler ansatte med den riktige kompetansen som også vet hvilke utdanninger vi trenger å satse på og hva utdanningsinstitusjonene bør tilby av fleksible, desentraliserte utdanninger.

ARBEIDSLINJA

Kjære Høyrevenner

Det har blusset opp en debatt om arbeidslinja i norsk politikk. Selv langt inn i Arbeiderpartiet pågår det nå en debatt om det er riktig å ha som mål at flest mulig skal være i jobb og at det alltid skal lønne seg å jobbe. Aps ordførerkandidat i Oslo gikk så langt at hun sa «Arbeidslinja er et fryktelig begrep.»

SVs ferske leder vil vrake arbeidslinja – som jo er hakket bedre enn å be den ryke og reise – men likevel.

Jeg kunne ikke vært mer uenig med dem begge to. Jeg mener vi skal fremsnakke arbeidslinja. Den er bærebjelken i velferdssamfunnet vår. Arbeidslinja betyr også inntekter til staten og dermed velferd for deg og meg.

Arbeidslinja er ikke å straffe de som står utenfor arbeidslivet. De som aldri vil kunne jobbe, skal vi som samfunn selvsagt stille opp for. Men vi skal også stille opp for de som kan jobbe litt!

Og ja - arbeidslinja handler om at det skal være lønnsomt å jobbe. For det kan altså ikke være slik at de som tar kompetanseheving, kommer over den kneika det er å gå på det første jobbintervjuet og klarer å komme i arbeid – skal oppleve å gå ned i levestandard! Nei, det må også være en økonomisk gevinst for den enkelte å komme i jobb.

Mange som står utenfor arbeidslivet i dag KAN jobbe. Og de VIL jobbe, hvis de får muligheten. Og det er der vi har en jobb å gjøre, sammen. Å slutte å sløse med mennesker.

Vi har på plass noen løsninger for å få det til. Jeg har vært inne på noen av dem her i dag, som å legge til rette for mer bruk av lønnstilskudd, og la flere prøve arbeidsrettet uføretrygd. I tillegg må vi møte flere med aktivitet og sørge for at utdanning og kompetanse et tilgjengelig for alle.

Men vi må bli enda bedre til å la flere bidra så mye de kan. Med det de kan.

Det arbeidet må også gjøres ute i kommunene. For om man bryter ned til tallene jeg snakket om i sted som er veldig store nasjonalt og ned på den enkelte kommune, så vil dere se at det er fullt mulig å inkludere flere i deres lokalmiljø.

Når vårt mål er å ha et samfunn med muligheter for alle så forplikter det oss.

Derfor håper jeg at alle våre folkevalgte ute i kommunene både før og etter valget sørger for å ha klare forventninger til dere lokale næringsliv, til kommunen dere selv er med å styre og til det lokale NAV.

Vi aksepterer ikke at noen blir fortalt at det ikke er behov for dem for vi trenger alle.

Vi skal sørge for at flere kan få følelsen av å glede seg til helg og en velfortjent ferie, og å være en del av et arbeidsfellesskap.

For den velferden er viktigere enn det noe program eller budsjettpost kan gi.

La oss gi flere den muligheten.